

K NĚKTERÝM OTÁZKÁM OBRANY V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH

Plukovník Ludvík Varvařovský, kapitán Vladimír Pícek

1. Prudký vývoj bojové techniky a zvláště rozvoj zbraní hromadného ničení vyžádal si řadu změn v otázkách operačního umění a taktiky i v organizaci vojsk. Vynutil si zcela nový způsob přístupu k řešení jednotlivých otázek soudobého boje.

Základní otázky vedení soudobého boje a operace za použití zbraní hromadného ničení byly již propracovány a zakotveny v našich rádech a předpisech a staly se vodítkem pro výcvik velitelů, štábů a vojsk. Tyto otázky však vyžadují dalšího tvůrčího rozvíjení a rozpracování.

Hodnotíme-li dosavadní způsob aplikace těchto zásad, vidíme, že se otázkám použití zbraní hromadného ničení stále ještě nevěnuje ta pozornost, které si zaslouhují, vidíme, že se k nim přistupuje ve většině případů dogmaticky, že se kromě uplatňování základních norem vedení boje a operace za oboustranného použití zbraní hromadného ničení (šířky pásem, tempo útoku, hloubka úkolu, vzdálenosti obranných postavení, schematické řešení otázek protiatomové ochrany) málo změnilo v našem myšlení a vše se obvykle řeší po staru. Tyto okolnosti a zkušenosti z posledních velitelsko-štabních cvičení a ze cvičení s vojsky nasvědčují tomu, že se význam použití zbraní hromadného ničení v boji stále ještě buď nedoceňuje nebo že se význam těchto zbraní sice chápe, ale nedovedou se dělat z toho správné závěry ani pro činnost velitelů a štábů a tím méně pro činnost vojsk.

Tento nedostatek se projevuje zvláště výrazně při plánování a organizaci boje. Přestože předpis Oper-I-2 stanoví, že velitel při svém rozhodování musí především vycházet ze zámyslu použití vlastních zbraní hromadného ničení a z možného způsobu použití těchto zbraní nepřitelem, není toto ustanovení předpisu veliteli a štáby obvykle bráno v úvahu. Ale i tam, kde je bráno v úvahu, je vidět, že chybějí zkušenosti, jak vůbec v praxi tyto zásady aplikovat.

Zvláště výrazně se tyto nedostatky projevují při plánování, organizaci a vedení obranného boje. V útočném boji, i když se naši velitelé, štáby a vojska dopouštějí řady schematických řešení a na řadu opatření stále ještě zapomínají, jsou přece jenom určité úspěchy v praktické aplikaci nových zásad, zatím co v obranném boji je pořád ještě mnoho nejasností.

Ve svém článku chceme se proto zabývat především problémy obranného boje divise a pluku, při čemž vzhledem k široké problematice těchto otázek, chceme pozornost čtenářů obrátit především k těm problémům a otázkám, které jsou spjaté s plánováním a organizací obrany za použití zbraní hromadného ničení, především atomových zbraní.

Abychom dali velitelům a štábům několik praktických rad, jak k řešení těchto problémů přistupovat, chceme především upozornit na některé teoretické zásady obranného boje.

2. Obranu je třeba organisovat, budovat a maskovat tak, aby nebylo možno odhalit její systém.

To znamená definitivně se zřeknout lineárního systému obrany, představeného v taktické hloubce hlavním a druhým pásmem obrany a v každém tomto pásmu obvykle třemi pravidelně od sebe vzdálenými postaveními o třech zákopech. Zkušenosti z mnoha cvičení i zkušenosti z druhé světové války ukazují, že není obvykle problémem tuto obranu dešifrovat. A je-li tato obrana dešifrována, je také poměrně lehce umlčována. Byla spolehlivě umlčována klasickými zbraněmi druhé světové války, a může být proto tím spolehlivěji umlčována, a nejen umlčována, ale drtivě ničena, nyníjšími zbraněmi hromadného ničení, především atomovými zbraněmi.

Moderní radiotechnické prostředky a prostředky k vidění v noci a na dálku mohou podstatně lépe, než tomu bylo dříve, odhalit zákopový systém a rozmístění zbraní. To znamená budovat postavení a zákopy na odvrácených svazích, budovat co nejvíce klamných staveb, klamných stanovišť zbraní, okopů a postavení. Palebná postavení protitankových zbraní, děl a minometů, rozmístění záloh a velitelských stanovišť provádět zásadně v zákopovém systému. Zřeknout se s veškerou rozhodností starého zlovyku, aby každá vyvýšenina, každý kopeček byly přecpány pozorovatelnými všech druhů. Není třeba zdůrazňovat, že tyto vyvýšeniny jsou výhodnými orientačními body, a proto i výborným cílem pro nepřátelské údery všech druhů. Umlčením nebo zničením jich umlčujeme a ničíme vlastní systém velení a dáváme nepříteli do rukou 50% záruku úspěchu. Význam maskování a klamání vzrůstá tedy nebyvalou měrou.

Zvlášť důležitý je požadavek, aby nepřátelskému průzkumu bylo utajeno, kde je hlavní pásmo obrany. Proto je bezpodmínečně nutno, aby hlavní pásmo bylo zabezpečeno předsunutým postavením umístěným v terénu a vybudovaným, organisovaným a obsazeným tak, aby nedávalo nepříteli možnost rozpoznat, že je to předsunuté postavení a nikoli hlavní pásmo.

Je třeba zrevidovat názor, že osnovou palebného systému v obraně jsou přechotní palby, především kulometné. Výsledků úderů zbraní hromadného ničení budou především využívat nepřátelská tanková a mechanisovaná vojska, proti nimž je třeba postavit účelně organisovaný systém protitankových a dělostřeleckých paleb vhodně doplněných zátarasy všech druhů. Z toho plyne závěr, že základem obrany je systém protitankových a dělostřeleckých paleb, a tomuto systému se musí přizpůsobovat i budování zákopů, které vzhledem k účinkům a dostřelu protitankových zbraní mohou být od sebe budovány na vzdálenost 900 až 1200 m.

Aktivnost obrany nelze spatřovat jen v provádění protiztečí, nýbrž stejně tak i v manévru palbami a zátarasy, v pravidelném i nepravidelném střídání a převádění jednotek z jednoho obranného rajonu nebo opěrného bodu do druhého, ve vedení nepřetržitého průzkumu všech druhů a měnění obranné sestavy podle jeho výsledků.

Z těchto důvodů bude nutné, aby proti dřívějším zvyklostem i vybudované protitankové rajony nebyly obsazovány předem, nýbrž až v průběhu boje. Existuje doposud názor, že provádění protiztečí v praporu, pluku a často i v divisi je neúčelné, že je lépe těmito jednotkami obsadit důležité úseky nebo nahradit ztráty tam, kde nepřítel provedl údery zbraněmi hromadného ničení. I tento názor třeba poopravit. Protizteče menšími jednotkami lze provádět, ovšem jenom tehdy, budou-li dobře zabezpečeny palbami všech druhů, dostanou-li po případě i leteckou podporu a budou-li

prováděny ve vhodný okamžik. Nebude mít na příklad význam provádět izolovanou protizteč praporem rozmístěným v druhém sledu pluku, ale může mít značný význam taková protizteč, jestliže se ve vhodný okamžik připojí k protizteči divisní zálohy nebo druhého sledu divise. V každém případě musí být protiztečím stanoveny konkrétní a splnitelné cíle, úměrné síle a možnostem jednotek protizteče provádějících.

Tolik o nejdůležitějších nových pohledech na teorii obranného boje. Všimněme si nyní, jak přistupovat k uplatňování této teorie v praxi na stupni divise-pluk.

3. Rozhodování k obraně

Při rozhodování k obraně musí velitel divise (pluku) především důkladně prostudovat terén v obranném pásmu (úseku), určit pravděpodobné směry útoku nepřítele a objekty, které mohou být nejpravděpodobnějšími cíli pro údery nepřátelských zbraní hromadného ničení. Přitom musí obrátit zvláštní pozornost na ochranné vlastnosti terénu proti účinkům zbraní hromadného ničení i na ty jeho obranné vlastnosti, které činí obranu odolnou.

Na základě tohoto rozboru musí velitel divise (pluku) dojít k závěru, jak nejlépe terénu využít k rozmístění jednotek a zbraní a jaká opatření nutno udělat, aby bylo nepříteli zabráněno odhalit systém obrany, aby účinky nepřátelských zbraní hromadného ničení byly minimální, aby byla zachována bojeschopnost divise (pluku) a odolnost obrany.

Takovými opatřeními v obraně (kromě aktivních opatření nepřátelských zbraní hromadného ničení) mohou být

- upuštění od šablonovitého uskupování sil a prostředků v obraně, rozptýlení sestavy v souhlase s obrannými a ochrannými vlastnostmi terénu a soustředění paleb a zátarasů do ohrožených prostorů;
- průběh a počet postavení a zákopů určovat až podle rozmístění bojové sestavy v terénu;
- střídání praporů a rot a ostatních prvků bojové sestavy divise (pluku) v různých rajonech (opěrných bodech);
- široké maskování a budování klamných staveb všech druhů.

Bude-li velitel divise (pluku) postupovat uvedeným způsobem, nebude při rozhodování pro obranný boj začínat stanovením předního okraje a průběhem postavení, nýbrž určením sestavy, to znamená, kde umístit jednotky a jaký manévry jimi provádět, aby byly uchráněny před úderem zbraní hromadného ničení a mohly splnit daný úkol využívající při tom všech obranných i ochranných vlastností terénu. Teprve po určení sestavy a způsobu manévru určí, kolik kde bude postavení a zákopů, jak budou probíhat jednotlivá postavení a jaký bude způsob zaujetí obrany. Možné varianty sestavy divise a pluku v obraně, počtu a průběhu postavení udává obr. 1, 4 a 5. Možné varianty přeskupení s cílem klamání nepřítele a vyvedení jednotek zpod úderu nepřátelských zbraní hromadného ničení uvádí obr. 4 a 5.

Jedině takovýto přístup k rozhodnutí velitele divise (pluku) může zaručit splnění úkolu divise (pluku) v obranném boji.

Kromě této skutečnosti chci v rozboru nových teoretických názorů na přípravu rozhodnutí velitele poukázat ještě na jednu důležitou skutečnost: není správné, chce-li velitel ihned a najednou vyřešit všechny otázky, které jsou určeny v řádech jako součást rozhodnutí. Nepružný výklad

tohoto nařízení má jenom jediný důsledek — řešení otázek bude obvyčejně nepromyšlené a většinou formální. Proto je třeba si při přípravě rozhodnutí uvědomit, že je účelné rozebrat jen hlavní a pro splnění daného úkolu nejpodstatnější otázky, protože si všechny ostatní otázky vyjmenované řádem nakonec samočinně vynutí, aby byly štábem při organizaci součinnosti a zabezpečení boje vyřešeny a velitelem schváleny.

Rozhodnutí připravované takovýmto způsobem ušetří veliteli i štábu značně času a zabrání zbytečnému opakování.

Při přípravě rozhodnutí na mapě je účelné, jestliže velitel vyslechne názor svých specialistů, není to však vždy nutné. Při dnešní formě práce bude většinou výhodnější, aby velitel určoval svým specialistům, jak mají jeho zámysl zabezpečit, a oni pak, na základě těchto pokynů, hlásí buď ihned nebo v určenou dobu svá praktická opatření.

S tohoto hlediska je nutné přistupovat i k rekognoskaci v terénu. Rekognoskace v terénu se provádí především za tím účelem, aby velitel poznal terén v pásmu činnosti, vyhodnotil jej s hlediska použití zbraní hromadného ničení a na základě toho upřesnil svoje rozhodnutí a ověřil si svoje závěry z ujasnění úkolu a zhodnocení situace.

Přitom bude účelné, aby se tam, kde to situace dovoluje, rekognoskace prováděla nejdříve se strany nepřítele, protože možnost vžít se do úlohy útočníka dává obránci značné výhody pro logické a účelné řešení vlastní obrany s hlediska pravděpodobných nepřátelských záměrů.

Současně je nutné upustit od dosavadního způsobu provádění rekognoskace v terénu podrobným vyslýcháním hlášení jednotlivých funkcionářů štábu, čímž se rekognoskace stává formální záležitostí a ubírá čas podřízeným velitelům a štábům.

Ústřední postavou na rekognoskaci musí být velitel divise (pluku), ale ne tím, že vyvolává jednotlivé funkcionáře štábu k podání zprávy, ke které často nezaujímá žádné stanovisko, ale tím, že v duchu svého zámyslu a v duchu zámyslu nadřízeného velitele upřesňuje svoje rozhodnutí a funkcionářům štábu sám nařizuje, jaká opatření mají provést k jeho zabezpečení.

Tolik o přípravě rozhodnutí a o provádění rekognoskace.

Nyní poukážeme na některé otázky týkající se organizace součinnosti.

Jako podklady pro organizaci součinnosti bude velitel divise (pluku) mít jednak rozkaz pro obranu, jednak svoje rozhodnutí a pokyny nadřízeného velitele dané mu při organizaci součinnosti na stupni armáda-divise, po případě divise-pluk. Vzhledem k tomu, že svoje rozhodnutí pro obranu bude velitel divise obvyčejně činit na mapě (po ujasnění úkolu a zhodnocení situace) a při rekognoskaci v terénu si je jen upření, doplní, po případě poopraví, bude účelné a s hlediska ušetření maximálního času pro pluky i nutné, aby po zakončení rekognoskace a vydání rozhodnutí v terénu přistoupil ihned k organizaci součinnosti. Pro organizaci součinnosti platí tytéž zásady, o nichž jsme se zmínili v předcházejících řádcích. Ústřední postavou je velitel divise (pluku), který náročně přenáší na svůj štáb a podřízené velitele svou vůli tím, že dává konkrétní pokyny a úkoly, co dělat v té oné situaci a jak to po linii druhů vojsk zabezpečovat manévrem jednotek, manévrem paleb a zátarasů, protiztečemi, leteckou podporou, chemickými jednotkami a p. Přitom hlavní pozornost třeba věnovat opatřením směřujícím k udržení obrany při nepřátelských úderech zbra-

němi hromadného ničení a k odstranění následků těchto úderů (manévr záloh, vystřídání jednotek, zásah chemických, zdravotnických a jiných pomocných odřadů).

Zaujímá-li divise (pluk) obranu v hloubce (na druhém pásmu, na mezilehlém postavení a p.), je nutné, aby byla dohodována součinnost i s jednotkami bránícími předpolí nebo pásmo (postavení) vybudované před obranou divise (pluku). Tato součinnost může se týkat palebné podpory, vystřídání jednotek, podpory protiztečemi, po případě zabezpečení odchodu těchto jednotek a propuštění jich přes obrannou sestavu divise (pluku). Stejný obsah bude mít i dohovor součinnosti se sousedy, kde k tomu přistupuje ještě dohovor o zabezpečení styku.

Čtenáři tohoto článku mohou namítnout, že organizace součinnosti, prováděná ihned po vydání rozhodnutí (bojového rozkazu) v terénu, nebude štábem důkladně připravena. Na základě praktických zkušeností z posledních cvičení chceme ukázat, že tento námi navrhovaný způsob je nejen možný, ale i účelný. Je jen třeba, aby velitel divise a jeho štáb pracovali v tomto časovém sledu:

- k vydání rozhodnutí na mapě zavolat velitele pluků,
- po vydání rozhodnutí na mapě připravit se štábem koncept plánové tabulky součinnosti (nebo grafické schéma součinnosti) a pak s hlavními funkcionáři štábu provést rekognoskaci v terénu; v této době si velitelé pluků mohou včas ujasnit úkol, zhodnotit situaci, provést zběžnou rekognoskaci v terénu ve svém úseku a dostavit se na určené místo k vydání rozhodnutí a k organizaci součinnosti;
- vydat rozhodnutí v terénu (bojový rozkaz) a organisovat součinnost na dvou až třech stanovištích;
- podle posledních zkušeností ze cvičení vyžadovala tato práce, velitele divise a jeho štábu 12 až 16 hodin a celá ostatní doba přípravného období byla k dispozici vojskům. Štáb divise se potom mohl věnovat otázkám plánování obranného boje, bojového a materiálního zabezpečení a kontrolám.

4. Učlenění a budování obrany

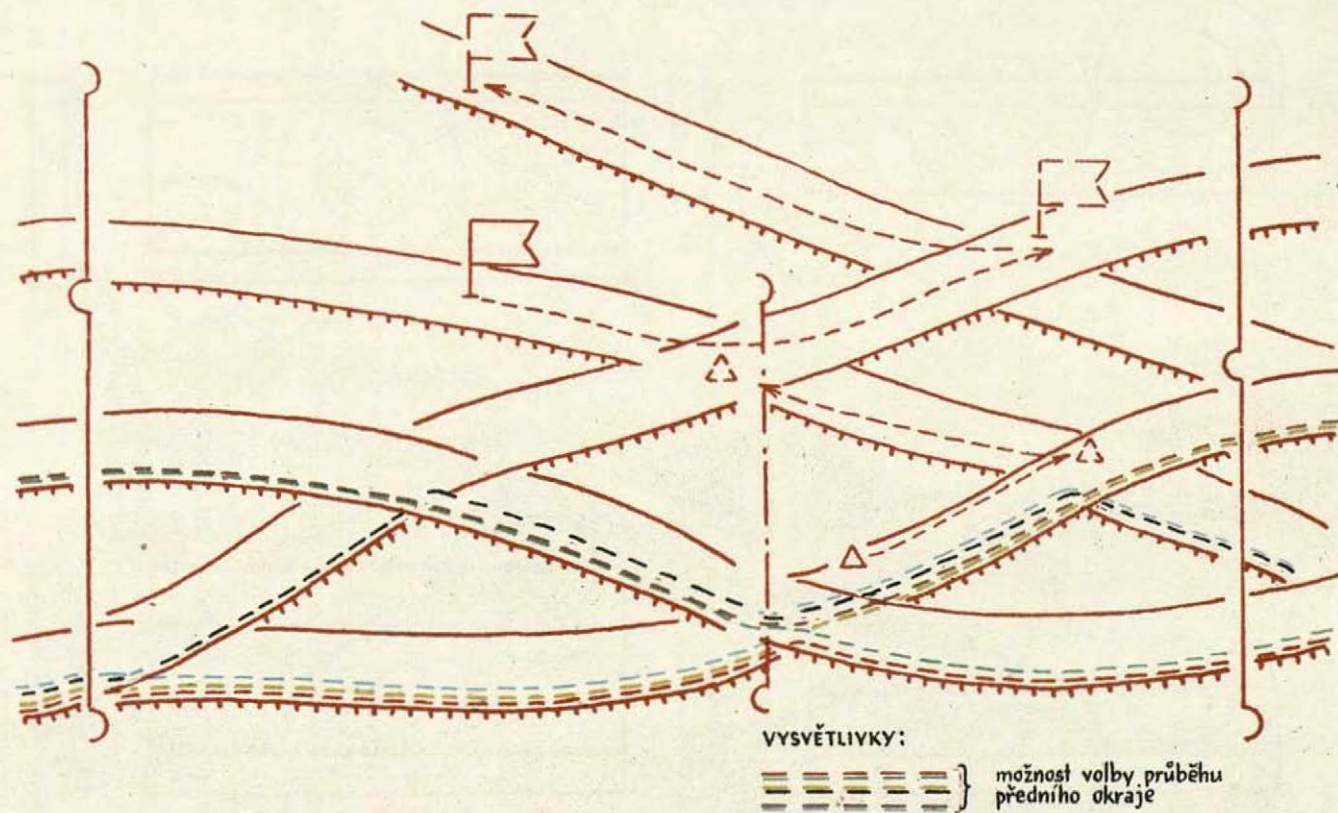
Za použití zbraní hromadného ničení zůstává v platnosti zákonitost — soustředit maximální množství sil a prostředků do prostoru a na směry předpokládaného hlavního úsilí nepřítele, aby byl zabezpečen úspěch a splnění cíl obranného boje (operace). Tím ovšem dochází k nahuštění živé síly a bojové techniky na poměrně malý prostor (zvláště se to výrazně projevuje v obraně divise a pluku), což vytváří výhodný cíl pro použití zbraní hromadného ničení nepřítelem. Řešit tento protiklad rozptýlením sil divise na velký prostor nebude vždy možné vzhledem k šířce obranného pásma divise a nutnosti soustředit tyto síly v poměrně krátkých lhůtách vzhledem k vysokým tempům útoku, kterých nepřítelem může dosáhnout.

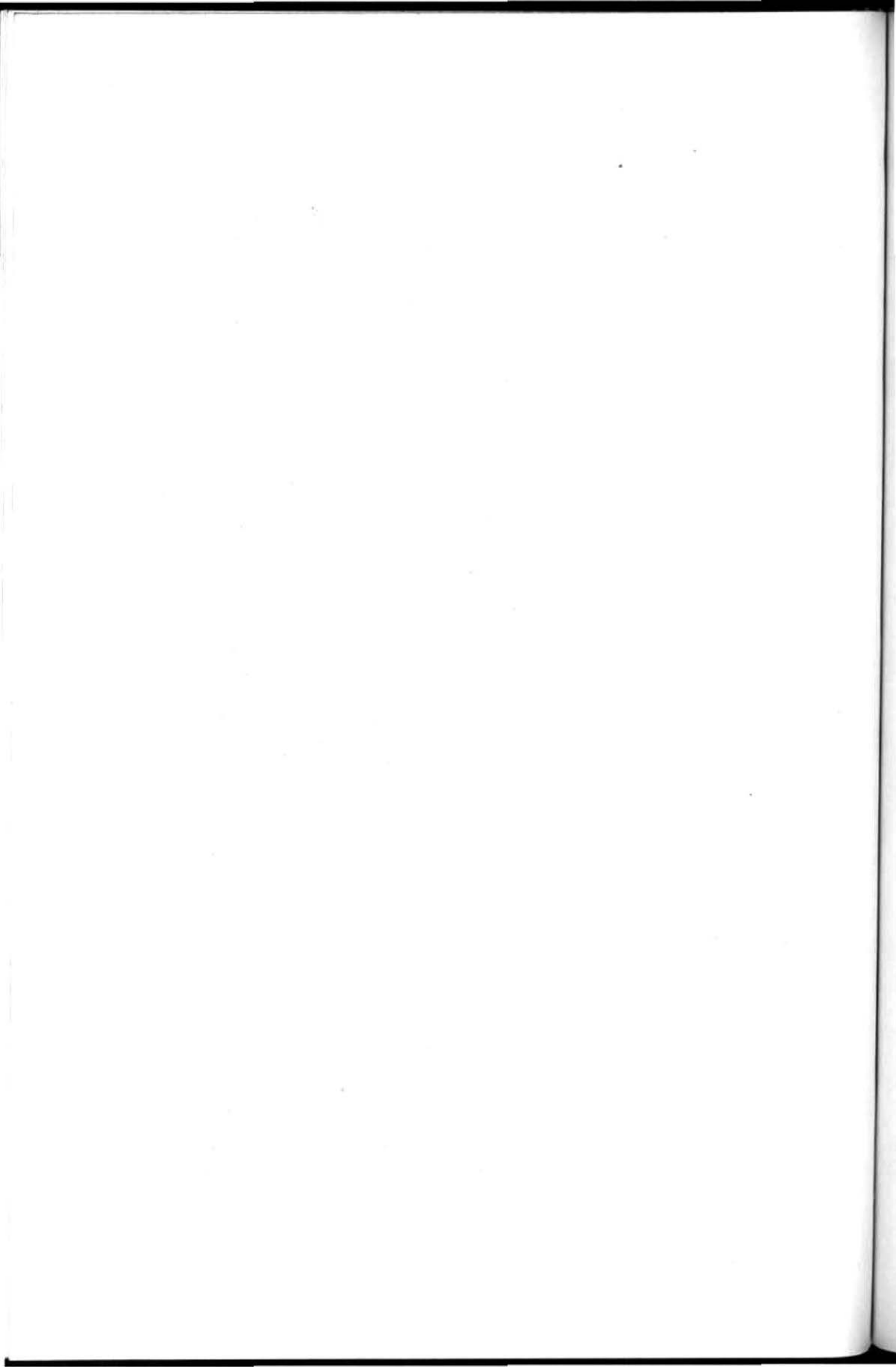
Je proto nutné k zmírnění tohoto protikladu hledat jiná opatření.

Především, chceme-li uchránit vlastní vojska před údery nepřátelských zbraní hromadného ničení, musíme zabránit nepříteli, aby svým průzkumem odhalil systém obrany, obrannou sestavu a zámysl manévru v obraně. Aby v tom bylo nepříteli zabráněno, je nezbytně nutné, jak jsme uvedli v 2. části tohoto článku, upustit od dosavadní praxe budování lineár-

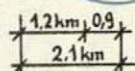
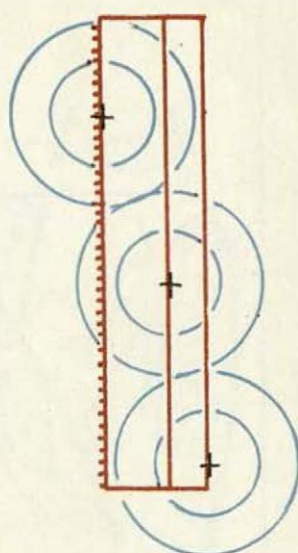
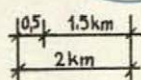
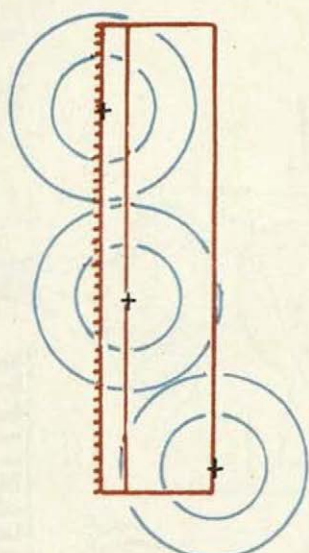
MOŽNÁ VARIANTA PRŮBĚHU POSTAVENÍ
A VOLBY PŘEDNÍHO OKRAJE V OBRANNÉM PÁSMU DIVISE

obr. 1.

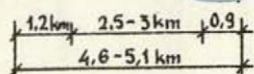
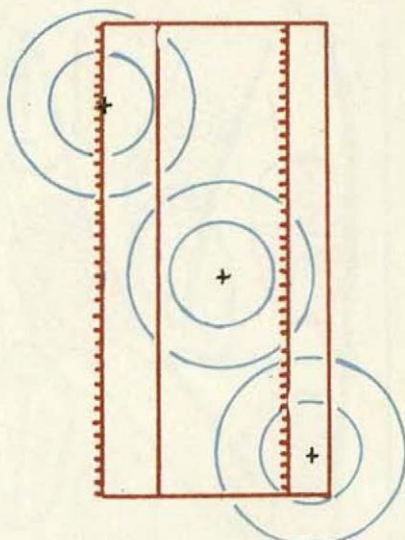
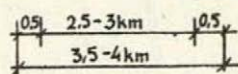
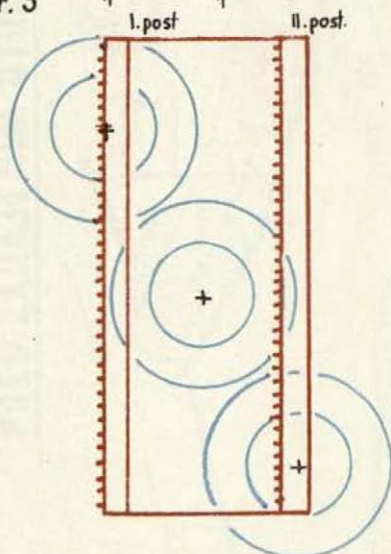

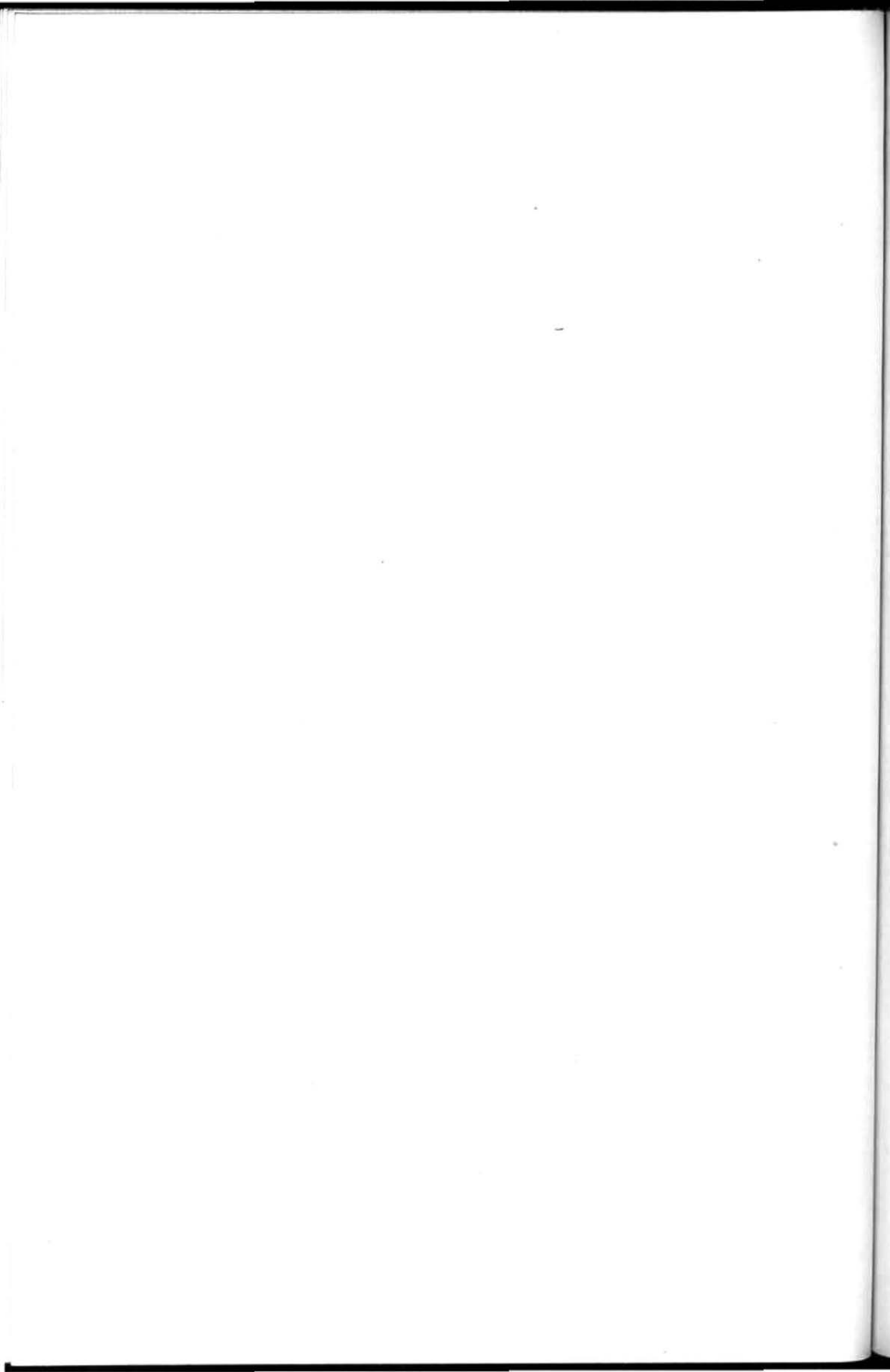

obr. 2

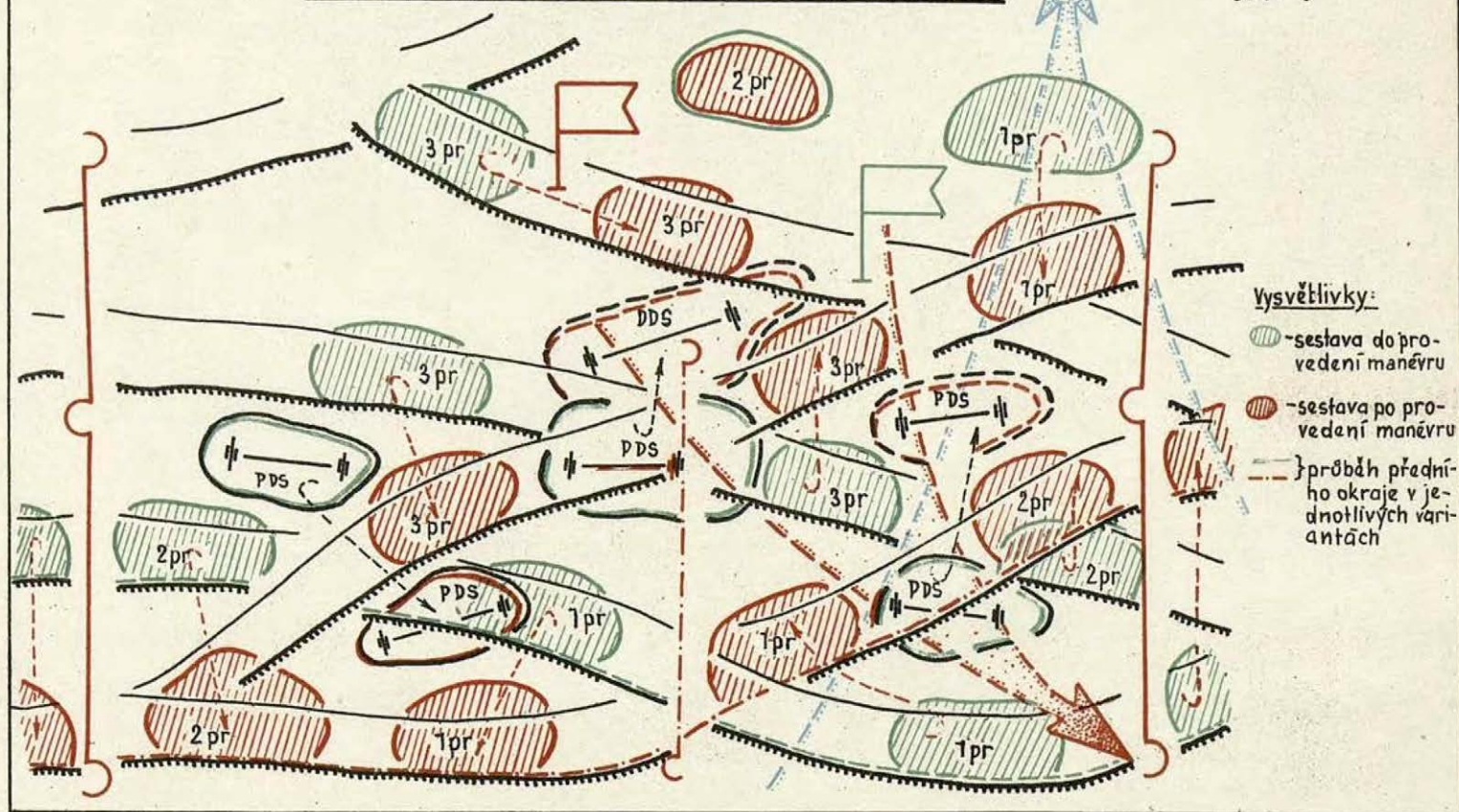
obr. 3

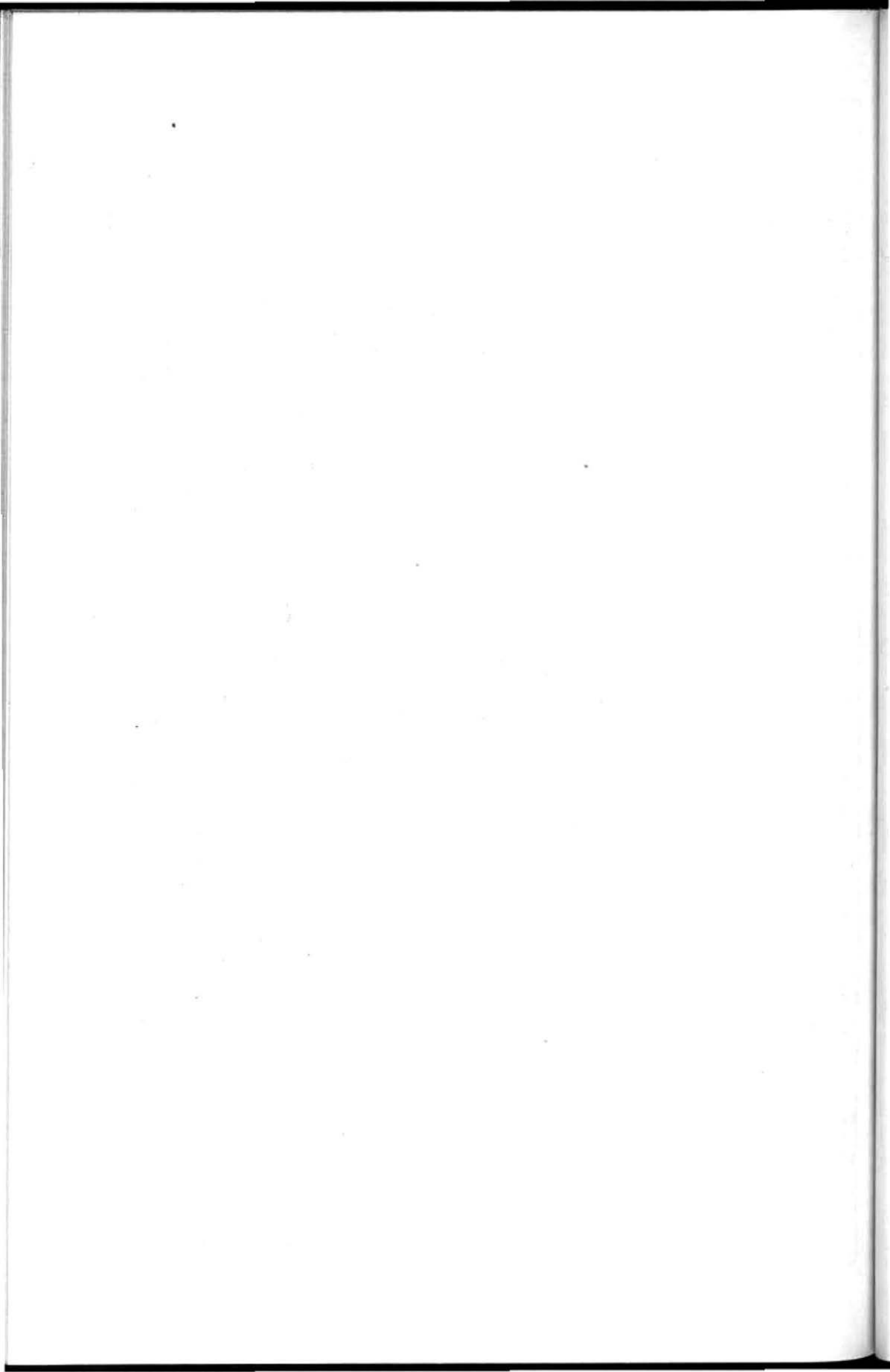

MOŽNÁ VARIANTA SESTAVY DIVISE V OBRANĚ A PROVEDENÍ MANÉVRU PŘED ZAHÁJENÍM ÚTOKU NEPŘÍTELE

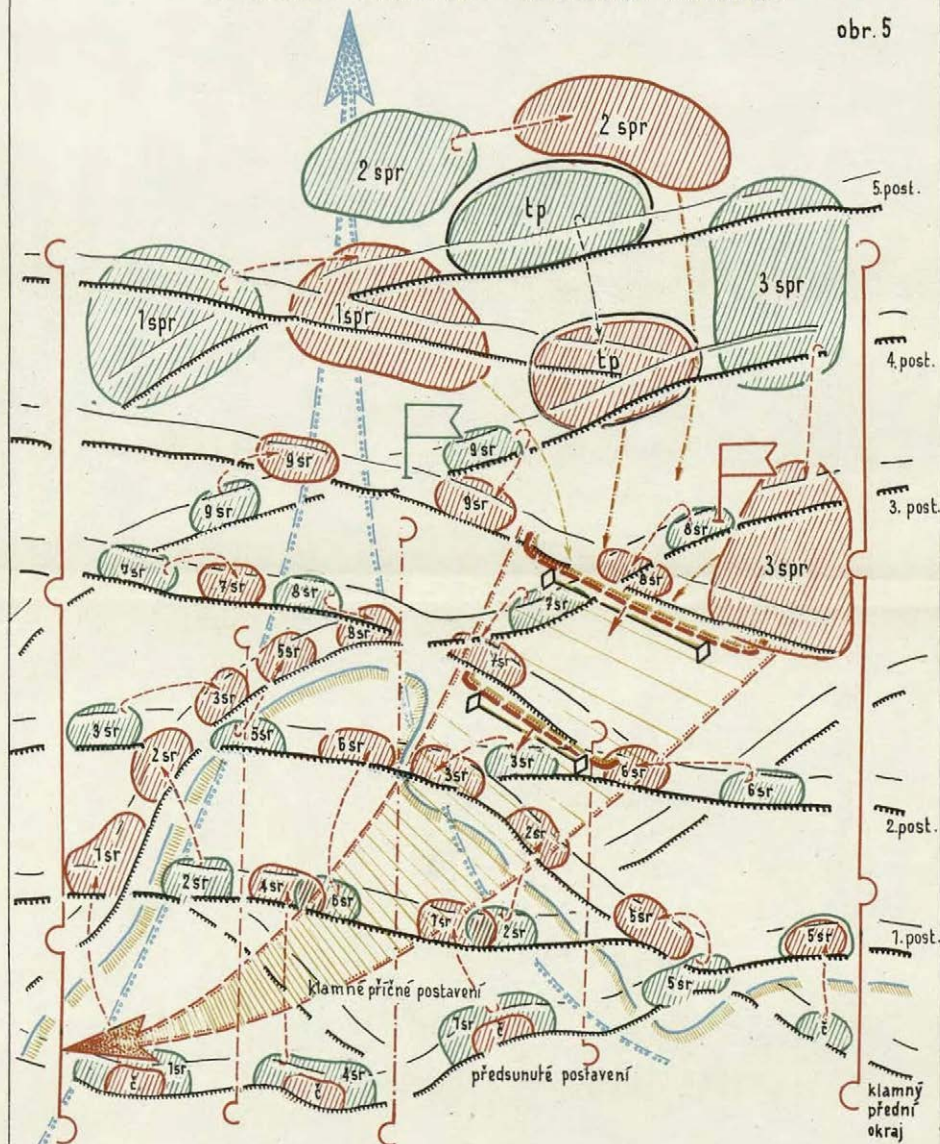
obr. 4

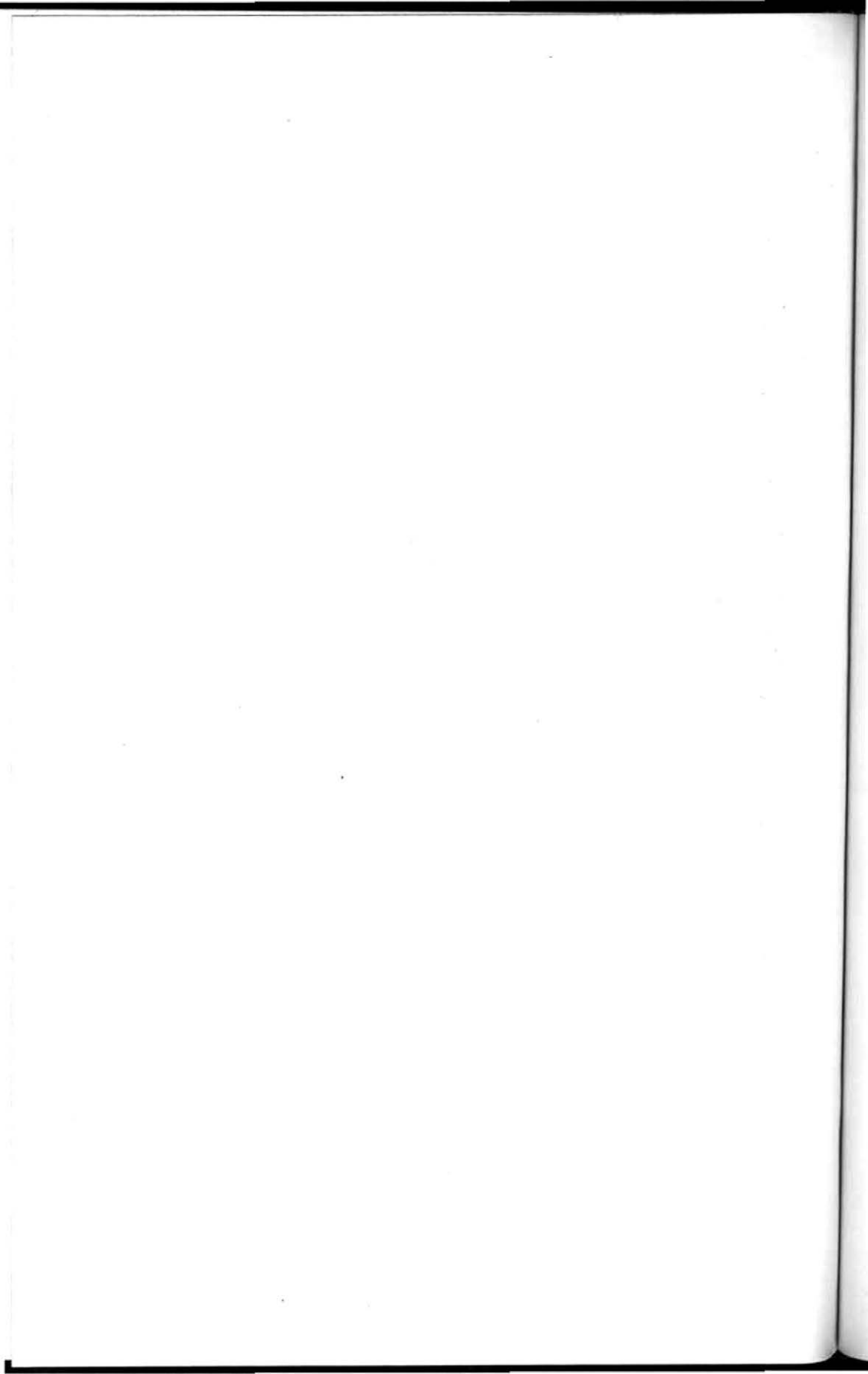

SCHEMA ORGANISACE OBRANY sd MIMO DOTYK S NEPŘÍTELEM A MOŽNÁ VARIANTA PROVEDENÍ MANĚVRU

obr. 5

Poznámka: postavení volena od dvou zákopech – viz obr. 3

ních postavení co do jejich průběhu, počtu, hloubky i vzdálenosti mezi jednotlivými postaveními.

Šablonovitosti v průběhu postavení se zbavíme tím, že systém obrany divise bude složen z několika postavení rovnoběžných, příčných a různě lomených tak, aby odpovídaly předpokládané obranné sestavě a zamýšlenému manévru. Při takto volených obranných postaveních bude nepříteli velmi ztíženo odhalit jak průběh předního okraje, tak i celý systém obrany — viz obr. 1.

Dále bude třeba, zvláště na důležitých směrech, kde je nejpravděpodobnější použití nepřátelských zbraní hromadného ničení, též upustit od dosavadní praxe budování postavení, t. j. systém tří zákopů o hloubce do 2 km. Vezmeme-li uhlčovací účinek atomové pumy malé ráže o polooměru 1600 m, je při jejím použití s epicentrem na kterékoli místo v hloubce obranného postavení bezpodmínečně uhlčována celá jeho hloubka — viz obr. 2.

Bylo by výhodnější na směrech, kde se předpokládá použití zbraní hromadného ničení nepřítelem, volit postavení o 2 zákopech vzdálených od sebe tak, aby nebyly jedním atomovým úderem vyraženy současně jednotky na dvou postaveních — viz obr. 3. V tomto případě by se obranné pásmo divise skládalo ze 4 až 6 postavení, při čemž by obranný rajon praporu zahrnoval dvě postavení a rotní obranný rajon jedno postavení.

Dalším důležitým prvkem jak uchránit vlastní vojska před údery nepřátelských zbraní hromadného ničení je provádět manévry uvnitř obranné sestavy — viz obr. 4 a 5. Nejvýhodnější doba k provedení změny v zaujetí obranných rajonů praporů (nebo v rámci praporu rotních rajonů a palebných postavení dělostřelectva) bude až před samým zahájením atomové, dělostřelecké a letecké přípravy nepřítele, kdy nepřítel nebude mít již dost času na provedení průzkumu k upřesnění cílů pro údery zbraněmi hromadného ničení a účinně tyto údery provést.

Z á v ě r

Pokusili jsme se ve svém článku poukázat na některé nové problémy obranného boje divise a pluku, při čemž jsme svou pozornost soustředili na některé, podle našeho názoru nejdůležitější otázky teorie a na způsob přípravy rozhodnutí velitele divise a pluku a provádění organizace součinnosti. Jsme si vědomi, že při dalším zkoumání otázek, které jsme rozebrali, vyskytne se řada problémů (jako je ku příkladu otázka možnosti budování obranných prací, rozsah a p.), které je třeba řešit podle konkrétní situace. Je však nutné k řešení těchto otázek přistoupit ihned, na všech velitelských stupních a udělat náležitá opatření týkající se výcviku velitelů, štábů a vojsk, abychom v otázkách vedení boje (operace) v soudobých podmínkách a v otázkách ochrany proti zbraním hromadného ničení nezůstávali pozadu. Bude jenom ku prospěchu věci, jestliže čtenáři našeho časopisu nenechají tyto problémy bez povšimnutí a v diskusních příspěvcích nebo v samostatných článcích je budou dále rozbírat.